ԿՈՎԿԱՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

[illegible]

[illegible]

Երկրորդ տարի   6 Սեպտեմբերի   1847   Համար 36

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀՐԱՄԱՆ ։

Բարձրագոյն հրամանաւ ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ ՚ի 5 Օգոստոսի 1847 ամի [illegible] բանակին ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՔ ։

ԿՈՎԿԱՍ ։

— ՏՓՂԻՍ ։ ՚Ի 22էն ց29 Օգոստոսի ՚ի քաղաքիս [illegible]

—ՇՄԱԽԻ ։ [illegible]

— ԱԼԵՔՍԱՆԴՐՈՒՊՕԼԻՍ ։ 16 Օգոստոսի ։ [illegible]

[illegible]

ՍՏԱՒՐԱՊՕԼԻՍ ։ ՚Ի [illegible]

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ։

[illegible]

[illegible]

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐՔ

ԵՒՐՈՊԻԱ.

ԳԱՂԻԱ:

[illegible]

[illegible] 5 օգոստոսի։ [illegible]

ԱՆԳԼԻԱ

ԼՈՆԴՈՆ· 5 օգոստոսի։ [illegible] 31 [illegible] 2 օգոստոսի [illegible] 21 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ԻՏԱԼԻԱ

ՀՌՈՄ· 6 օգոստոսի։ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐՔ

[illegible]

[illegible]

գեալ է սեզոն. որոյ վերայ եղեալ են կարգա- ռվիճակը ընդհանուր մերոյ 'ի կարգ Թայլ գեանոյ յաստիկ ցեխ (որով)։ Յայնժամ Լորտն Էրսեմ առաջ զՀրաշալի Զառ փոխն ապատուիթեան ահա- գնեցայ, առ զմիթեր նորա եղեալ էր ամեն յէ զղժուր գինեաւ. Հաւն ամենայ ժամն եղեն, և շրջեցայ այսր ժամանակս Հաւաստի զդանա- զակ զինեն, որ 'ի վերայ ոտղանայն որքը, մինչև Հարկ եղև բերել զնոր գինի. Պյսմեան եւմնժա- մու փայերյարութիւն աջնաւորն Լորտն եհաս 'ի ծայրագոյն աստիճան, Թեպետ արքեն մերձ էր աշխարհին և Հիւգանգը սիրոյ նուաղել 'ի լուսոյ, այլ 'ի պալատն չէր ամենեքին որ ձանձ- րացոյ. այլ մեծաւ լաւ Թեամբ ամեն զնիքին բանից Հանտարին. Լորտն Էրսեմ պահպանել ազգաս- Թեամբ բանից և ներգործութեամբ զինւոյն. անկաւ 'ի ծանիր և արտաստութեր աշխ ապա- ռեաց զՓարլամենտն բանին յաժմեայն զաղեմա- կանաց զբերութիւն և Թողուլ զամենեսեան ա- զատս. Այս երբեմն Պաղատն շարժեալ էր առա- ջեա 'ի զուէ. յաւաջակութիւն Լորդ մայ ընկա- լեալ եղև. միաձայն՝ և զիոկ զուգե եԹէ աղ- նուական Հանտարն ընկերեր և զինս եռ բա- ժակ, փոխանակ միոյն բանից նորա փոխեր 'ի ծաղ- րանս. և այսմերէ զերրը ձայնին Հանապազ Է լեալ ծաղրութեան.

— Ի 12 յուլիսի Թագուհին Բելգիացւոց եկն 'ի քաղաքն Փարէզ.

— 'Ի Թագաւորութեան Չինաց, (որ առի ХաԹայ ԽաԹայի կամ Չինումաչին) 'ի Կոխինխի- նայ զաւառի երեքն զանազան շխեԹք, յորոց մակարեք` ԹԷ Եւրոպեան ծովեզերք Ասիոյ մի կարեն մնալ Հանդարտ, վասն որոյ Լուսիեր կոմսակալն եղեալ Պաղդեյ պահանջէ 'ի Թագա- ւորութենէ զղորս, զի մարԹացի 'ի կարիս անդ պիտոյացուցանել.

— Բեհիկէ անուն գործակալ մի զինւորա- կանՆախարարին ԽայտաէԹ եղև 'ի քննութեան 'ի քաղաքս զողութիւնս յանցանանութեան՝ 'ի բանի ձիւոյ վասն զանձարանին զՀայ. մինչև 400,000 Փրանկս Հաշուի զումար զողութեան նորա. Մինչդեռ Բեհիկէ կենդանի էր, իրաւէ կ զնալ զողութեան նորա Տեհիկէ անուն ոմն բա- րեկամ՝ այլ վասն Հաւատարմութեան իւրոյ Տեհիկէ եղաւ 'ի բանտ. Մեռաւ Բեհիկէ և որ- դի նորա ժառանգ ընչից նորա՝ ժողովեալ զամե- նայն ստացուածս նորա՝ չուեաց յաշխարհ Հեռի. Յայնժամ Թագաւորութիւն եկաւ քննել զգործս Բեհիկեայ, յայտնի զոյացն Տեհեկեայ, սիրոյն Հե- տաքրքեալ զայն՝ Հանաւ և Տեհիկէ 'ի բանտէն Բայց 400,000. Փրանկս ասաց եղեն. և զիարդ Տեհիկեայ իւր Հատուցին.

— Զինւորական Նախարարն Գաւալեր անէ կարգել Կամպաբաշ, զի քննեսցէ բովանդակու- Թիւն զինւորական բերդական որմոց.

— Մինչդեռ քաղաքն Օպորտոյ էր յամե- նայն ղեկաւ զմրութեան ատարաւորութեան, և Գինեայն չկամէր Հնազանդել Թագաւորութեան փոխմա- զալոյ, զեսպանք Իսպանիոյ և Անգղիոյ, որք կա- յին յայնմ քաղաքի, պահանջեցին 'ի Գինեայն զնաւերաց ամբասնեան (պաշտպան) Պետերան Խոտանեիոյ ընդ առաւել իւր զօրաշարժ եւ 'ի քաղաքէն, իսկ Պետերան Անգղիոյ փոխեցաւ յնա- ւում առանձին սահման: Բայց Պետերան Բալգիոյ բաց աւանդոյն շրջէր Համարձակ 'ի Հրապարակի, և զորաւ իւր կանգնեաց եկեղեցւոյն նշանաւ. 'Ի 21 յունիսի և Պետերան Անգղիոյ զբեաց առ Խունթայն, զի զինոքեկեայ լիցի այլ Խունթայն յի- շեալ. ԹԷ զնացեալ Անգղիա որ 'ի Հաշտութեան մա- մանակի սգեակեան եղև պաշտպանութեան, ոչ կատա- րեաց զպարտս ներողութեանց, և պահանջեց զի նշանակեսցի նոր նախարարութիւն.

— 'Ի նմին աւուր՝ այս 'ի 21 յունիսի` եհաս Պատգամաբեր Մեծի 'ի զուռն Օպորտոյ քաղաքի, եկեալ 'ի Լիսաբոնէ մայրաքաղաքէ, և 'ի փոխ- կանցն Արմէնաց ազդարարէ Խունթային, զի ԹԷ առ- ւնի առնել ինչ, առացէ նմա, զի մի լիցի պա- տառ կործանման Օպորտոյ քաղաքի. Մակայն այս աւանդութիւնք չՀաւատացին ինչ՝ և 'ի 25 յու- նիսի եղեն պատերազմանք. Մարշալն Սալդա- նեայ անցուց զմասն զօրաց իւրոց Է զեան Դուերոյ և յարձակեցաւ 'ի կամուրջն և յամուրս նորա. Պատերազմն ընդերկարեալ Հալեցաւ 'ի ժամս չարերորդ, և Թագաւորական զօրքն փոխմա- զալոց անդր եւսան.

— Յառն Հոգւոյ 'ի Հայոցգործոց Սաւսաց (Հայ Թեոց, ուխտր) զՏայեալ են Անգղիա ա- ռաջանալ. Անգղիացւոյ` ԹԷ զիարդ Թիւ ու Հայն Ի Սուստավաեան, որով կերակուրն այլոցն ըերբա- ւոր բազմութիւնք մարդկան, և որ այլոցն Հա- մեղ է և առողջարար. Կարծեն, ԹԷ ու Հայն եԹէ լինի ասկարութիւն 'ի գործ ածել Անգղիա, ընդ փոխ վերջացի այժմ, զի ու Հայն զատնի յերկրին յայնմիկ, և կարէ փոխԹամ զալ և յայ- լոց անգլեաց և փոխանակ զինուորեն. զոր եԹէ առցեն Է օրինակի Սուսաց առնել 'ի կեր, վասն էր՞ է յայնմՀետէ սովամաՀ կորնչել.

— 'Ի Սալզբերգն Օկիոսան զանեալ են զանձ 3200 երկոտեկեաց (վ. ասելՅ) զոր մա- ռայեալ են անդ յառաջս Հռոմէական 'ի ժա- մանակս Սատեւրեան պատերազմի.

— Պրեմիերն Պուեկան որ այժմ Խմբա- պարՀորդէ Է Տաքիկէ, գնացեալ է 'ի մայրաքա- զաքն Թագաւորութեան Պատրոնոյ. Մաւանգ, որ ասեալ է, զի անձնապաՀ զօրք Թագաւորին, Պէլերիս, Թուով իբր մեկ Հազարը, են կանաչք և աղջկունք բաջարաՀաստք յոյժ. Հանդերձք նոցա կապոյտ մինչև 'ի ծունկս, և 'ի գլուխն ապարանիա կաչեաց զէնք նոցա՝ ուսեր, Հրացան (ԹՖ-ՔէՖ) և մաՀակ կամ բոհկեր, որք կախ կան զուտնէն. Իսկ զօրավարք նոցա՝ են Հաստատ կարծ, այլ զիրութեամբ առաւելեալ, Հանդերձք նոցա կարմիր՝ երկարաբոլոր և անդր բան զծունկսն. առաքելոյ նոցա կոչեալ, այլ ունի զօրքս ամի. զէնք նոցա ուսեր լաւանան կապեցեալ, և երկաւ- ապաձնից 'ի օգնականոյ զասիս.

— Մեծամեծ Բեյն Փոլաքերդն Նիգերպասի չինել տպարան 'ի Կոստանդնուպոլիս քաղաքի, 'ի տեղեաՆն կոչեցեալ Ռեխոպ, Միտական ծաղի- զերան Բասփորոսի, այնքան մեծաման, որ գե- զեցկութեամբ և Ճոխութեամբ ունի գերազանցել զամ զամենայն արքունեաց աշխարհի. Համակ 'ի մարմարեան քարանց կառուցեալ՝ անհետ Հարկեր և յիսուն սիւնս կՃկայր՝ զորս Ճարտար արՀեստագետաց. Լուսութիւն ճակատուն որ Հայի 'ի ծովն կայ ունի լինել 400 կանգուն. Պարտէզք և զբօսարանք մեծամեծաւ, 'ի մի բովանդակեսցեն զամենայն լինել, զոր կարէ արՀեստ և բնութիւն յառաջ ընծայել 'ի Թովիլ զնկարեալ և զՃա- շակ. Բանակքն Հովանոյ վասն Արքայի. Գումարք նորա նշանակեալ են 50,000 քսակ, կամ 6,000, 000 Փրանկս, և ժամանակ աւարտման ամս չորս.

— Բանակն Նկրեին մայրոյ մխիթի Աբե- քեան նախկական Դէմուղէի. յորն աւանդն Բա- քեանի (Բաղդադի.) 'ի սկզբանն մէջ զորուն, զանդեր 'ի ձեռս ազգատանՀիմ Պող Պռեմիէրն ազէս, որ Անգլիանաւորեա (Լաղարեն) Եզրի Բա- զմաւեցաւ այս ազդատանՀ. Արքային Հրամայեաց բերել զայն 'ի զանձարանն իւր. զոր և 'ի 10 յունիսի մեծաՀանդէս փառօք ածեն յարքունիսն և 'ի Հանդիսի անդ զատ Արքայն Հանդերձ իւ- րով զերդաստանաւն.

ՄՈՒԿՆ ԵՒ ԿԱՏՈՒՆ·

(Առակ)

„Մ բանն արդեօք՝ իմ բարեկամ,
Դու զՀամբաւ արդարիր.“
Ասացեր առաջ մուկն առնեանն,
Որ մերձ առ նա անդ բնակէր.
„Օ կատուն՝ ասեն, զանազգոյն,
Ի Թանձր անկեալ վաՀ, առ իւծոյն.
Ո՞ր կամիցի, ժամ Հանգստեան
Եհաս եհաս և վասն մեր.“
—„Ի զուր ցնծաս՝ ասաց իմ լոյս,
Ի զուր խնդալ, 'ի զուր քո յոյս.“—
Պատասխանի անդ նմա եռ
Տնուր զմիր յայնժամ Առնէտն.
„Օ ի ԹԷ կուռել և կամիցի
Քաջ մեր կատու ընդ առիւծոյն,
Զաստուած՝ իմ, իմ վերականք,
Կորա ասէր զու՝ յաղԹանակն.
Օ ի զօրագոյն բան զկատուն,
Չերկիր վերայ չէր անասուն.“
Ե իմ ասեալ յայսմկի,
Երբ յամբերէ մարդ երկիւղ,
Թուի նմա՝ այլ ամենայն
Յամէն կողմանց 'ի նա զաւանան.

Պուշկինէ Խոտխեան, աշակերտ է
զոտառն Լոռամեանց Շնորհունէ·

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՔ·

Ի 1845 ամի 'ի տպարանի Սրբոյ Աթոռոյն Էջմիածնի 'ի լոյս ընծայեցաւ Երգարան աղօթից 'ի պէտս Հոգեւորականաց և ծանուցաբերաց որ է պատմ աշխատասիրութեան մասամբ նոյն որբացան Արքեպիսկոպոսին Աստուածատրոյ, և մա- սամբ զիտնական Սրբազան եպիսկոպոսի Յովհան- նու Շահխաթունեանց. Ի սմա կարգաւ եղեալ են պարզեմայ մաղԹանք առ Աստուած, Հանդերձ խրատուք շարժմանց և ծնողութեանց. Սա և Հեզինակք մատենիս մի մասնեալ են բա- զմաւոր ընաւԹեան մանկանց և երկրատարաւ կարգել յաղԹանակաց զբրութի անդ և զգուշա- ցուցանելոյ մաղԹանս. Այս մատեան այժմ վաՃառի 'ի Տփխիս քաղաքի 'ի դրատան զբաժա- Ճառ երկուց եղբարց, Պ. Արեւելեանց և Պ. Համբարձումեան Լոնդիկեանց մօտ 'ի փոշտայն և գինն է 40 կոպէկ արծաԹոյ.

Կարծեմք, բազումք 'ի մերծանօԹից յաւա- զեալ մինչև ցայժմ գեԹ 'ի ձեռս այլոց սեպհական էն զՊատմութիւն Հայոց, յօրինեալ 'ի Սուսաց բարբառ, զարդարեալ յերկուց եղբարց Յ. և 'Ի Պ. Արզանեանց. որք ոչ միայն յանձ- ամբ զաշխատասիրութեան տանելոյ զՍուսաստանի փառաց մերոց Հայրենեաց և մերոց Թագաւո- րաց, յետոյ 'ի լոյս նոցա զմեր ազգի պատ- մութիւն, այլ և զարդարեցին զայնս 26 պատ- կերօք և կենդանագրութեամբ պատկերօք նախնեաց մերոց և Թագաւորաց մերոյ փորագրելով. Այս բանդք բազմաց յանձնայն էր զարդարել զան- նեալս իւրեանց սակերտ պատկերօք նախնեաց. փառօք այս ամեն էս Հեղինակացն պատմու- Թեան գլխաւորաց արժանի պատկերս ասել. Այժմ այսպիսի պատկերք վաՃառին 'ի Տփխիս քաղաքի 'ի դրատան երկուց եղբարց Լոնդիկեանց, զան- կացողք կարեն կամ անձամբ գնալ 'ի նոյն դրա- տուն և կամ Թղթով խնդրել անտի. Գինն 25 պատկերացն է մի մանէԹ արծաԹ.

Ի ՏՓԽԻՍ. Ի ՏՊԱՐԱՆԻ. ԸՆԾԱՅԵԼՈՑ ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԱՐԾՐՈՒՆԵԱՑ՝ ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ ՀԱՅՈՑ.